

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yeni Bir Hedef Kitle: Düzensiz Göçmenler¹

Malvina PHUTKARADZE

Yük. Lis. Öğr., Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Doç. Dr. Bekir İNCE

Doç. Dr., Medeniyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

ÖZET

Yabancılara Türkçe öğretiminde en dezavantajlı gruplardan birisi de düzensiz göçmenlerdir. Türkiye’de kaldıkları süre içerisinde bu kitlenin birtakım ihtiyaçları doğmaktadır. Bu ihtiyaçların başında dil eğitimi gelmektedir. Bu çalışmanın amacı, giderek çoğalan düzensiz göçmenlerin dil ihtiyaçlarını, alanda çalışan okutmanların gözüyle tespit etmek ve bu kitleye yönelik nasıl bir dil eğitimi verileceğini aynı bakış açısıyla saptamaktır. Yapılan alanyazın taramasında düzensiz göçmenlerin dil ihtiyaçlarına ilişkin herhangi bir çalışmanın yapılmamış olması bu çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Çalışma betimsel nitelikli bir çalışmadır. Bu bağlamda fenomenolojik yöntem kullanılarak okutmanların düzensiz göçmenlerin Türkçe öğretimine ilişkin görüşleri irdelenmiştir. Verilerin analizinde fenomenolojik analiz benimsenmiştir. Araştırmanın evreni Sakarya Üniversitesi’nde yabancılara Türkçe öğretiminde öğretim görevi yapan tüm okutmanlar ve idarecilerdir. Araştırmanın örneklemini ise Sakarya Üniversitesi’ne bağlı olan TÖMER dil merkezinde öğretim görevi yapan üç okutman ve iki idarecidir. Çalışmada elde edilen sonuçlardan hareketle, okutmanların büyük bir kısmı düzensiz göçmenlere yönelik düzenli bir politikanın olmadığını ortaya koymuştur. Bu araştırmadan yola çıkarılabilecek sonuçlar Türkiye’de her geçen gün artan düzensiz göçmenlerin eğitim ihtiyaçlarına yönelik faaliyetlerin sayısının artması gerektiği söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Göç, düzensiz göçmenler, ihtiyaçlar, dil, Türkçe eğitimi

¹ Bu makale Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsünde devam etmekte olan, düzensiz göçmenlerin Türkçe eğitimi ile ilgili bir tezin ön bulgularını içermektedir.

A New Target Group In Teaching Turkish As A Foreign Language: Illegal Migrants

ABSTRACT

One of the most disadvantaged groups in Teaching Turkish as a Foreign Language is irregular immigrants. This group happens to need various things during the time they stay in Turkey the most important of which is the language education. The aim of this study is to detect the language needs of this growing body of irregular immigrants through the perspective of the present lecturers in the field and determine the way in which a language education will be given according to this perspective. The fact that no study on the language needs of the immigrants in question has been present yet during the related literature review reveals the importance of the study. The study is descriptive in character and in this context, the views of the lecturers on the teaching Turkish to irregular immigrants are scrutinized. Phenomenological analysis was adopted in data analyzing. The population of the study consists of all the lecturers and administrators responsible with the task of teaching Turkish as a foreign language. The research sample of the study consists of three lecturers and two administrators teaching in TOMER (Turkish Language Application and Research Center) language center of Sakarya University. Based on the results obtained from the study, a majority of the lecturers revealed that there isn't any solid and regular policy aimed at irregular immigrants. Based on this study it is possible to argue that the facilities aiming at the educational needs of the growing body of these irregular immigrants in Turkey should be increased.

Key Words: Migration, irregular immigrants, needs, language, Teaching Turkish.

1. GİRİŞ

İnsanoğlu dünya üzerinde sürekli hareket halindedir. Bu hareketlilik zaman zaman turistik ya da keyfi sebeplerle olabileceği gibi zaman zaman mecburi sebeplerle de olabilir. Bireyler, değişik sebeplerle tek başlarına ya da bazen de toplu olarak doğdukları yerlerden başka bir yere gitmek zorunda kalabilmektedir. Geçtiğimiz yüzyılda dünyada meydana gelen birçok olay, insanların menşe ülkelerini terk etmelerine neden olmuştur. Göç etmeye neden olan faktörlerin başında ise siyasi istikrarsızlık, sosyal istikrarsızlık, ekonomik istikrarsızlık, savaşlar, silahlı ve etnik çatışmalar, doğal afetler vb. sorunlar gelmektedir. Bu bağlamda göç hareketleri, kişilerin kendi istekleri ile olabileceği gibi birtakım zorunlu durumların sonucunda da oluşabilmektedir. Söz konusu bu sorunlar nedeniyle ortaya çıkan göç hareketleri giderek daha da küresel bir hâl almıştır. Çağımızda uluslararası göç ve özellikle yasadışı göç olgusu dünyanın yüz yüze kaldığı en önemli sorunlardan biridir. Varolan göç hareketleri her geçen yıl daha da artış göstermektedir.

Bunun yanısıra jeopolitik konumundan dolayı Türkiye de bu göç hareketlerinden ciddi bir şekilde etkilenmektedir ve yabancılar açısından Türkiye dünyanın farklı yerlerine geçiş noktası olarak görülmektedir.

Öte yandan göçmenlerin de yerleşik insanlar gibi birtakım hakları vardır. Buldukları topluma ayak uyudurabilmek amacıyla göç eden kişiler en az temel gereksinimlerini karşılamak için de olsa dilsel bir eğitime ihtiyaç duyabilirler. Bu doğrultuda Türkiye'ye yasadışı yollarla giren yabancılar yönelik temel gereksinimleri karşılamak için uygulanan bir dil eğitim modelinin olmaması bu çalışmanın yapılma gerekçesini oluşturmaktadır.

Düzensiz göçmenlerin alışveriş, sağlık işlemleri gibi başlıca günlük ihtiyaçlarını karşılamada kendilerini asgari düzeyde ifade etmeleri beklenmektedir. Bu bağlamda hedef kitleye yönelik yabancı dil eğitiminin planlanması önem arz etmektedir. Çalışmanın amacı, düzensiz göçmenlerin dil öğretiminde uygulanacak programın nasıl olması gerektiğine ilişkin öğreticilerin görüşlerini belirlemek, bu bağlamda kitapta bulunması gereken konu başlıklarına ilişkin önerileri tespit etmektir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Büyük Türkçe Sözlük'te *göç*; ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle tek başına ya da toplumsal olarak bir yerden başka bir yere yerleşim, taşınma, hicret, muhaceret olarak tanımlanmaktadır (URL1). Göç Terimleri Sözlüğü'nde ise, uluslararası bir sınırı geçerek ya da herhangi bir ülke içinde yer değiştirmek anlamına gelmekte olup nedenlere bakılmaksızın bireylerin yer değiştirdiği nüfus hareketleri olarak tanımlanmaktadır (Göç Terimleri Sözlüğü, 2009: 22). Bu nüfus hareketleri, insanların hayatını doğrudan etkilediği gibi dolaylı olarak da etkilemekte, farklı sonuçlar meydana getirmektedir. Göçmenlerin bulunduğu topluma uyum sağlaması, iletişim kurabilmesi gibi sorunlar onların hayatını doğrudan etkilerken, eğitim alma biçimleri, sosyo-ekonomik yaşamlarının değişmesi gibi faktörler de dolaylı olarak etkilemektedir. Dolayısıyla düzensiz göçmenler uğradıkları bölgelerdeki insanlarla kimi zaman iletişim sorunu yaşamaktadır. Bu sorunun temelinde ise dil engeli vardır. Bundan dolayı bu olumsuzlukları gidermenin yolu bu kitleye yönelik bir dil eğitim modelinin geliştirilmesidir.

Göç, özünde “yer değiştirme hareketi” olarak tanımlansa da toplumu sosyal, ekonomik, kültürel, siyasal olarak derinden etkileyen sosyal olay olarak ortaya çıkmıştır. Genel olarak göç “iç göç” ve “dış göç” olarak ikiye ayrılır. İç göç, ülke sınırları arasında yer değiştirme hareketi olarak tanımlanırken dış göç, ülke sınırlarını geçerek farklı ülkelere gitme hareketidir (Sayın ve diğerleri, 2016:2).

Göçle ilgili bazı kavramların bilinmesi gerekir. Örneğin:

- Göç eden kişiye *göçmen* denir. *Göçmen*, genellikle ekonomik vb. nedenlerle içinde bulunduğu sosyal çevreden memnun olmayıp, kendi ülkesini gönüllü terk ederek başka bir ülkeye yasal veya yasadışı yollarla yerleşen yabancısıdır (Ziya, 2012:232).
- Yasal prosedürlere göre göç çeşitleri ikiye ayrılmaktadır. *Düzenli göç* yasal yolları kullanarak gerçekleşen göç (Göç Terimleri Sözlüğü, 2009:14) olarak tanımlanmaktadır. *Düzensiz göç* ya da *yasadışı göç* bireyin bulunduğu ülkeyi terk edip başka bir ülkeye yasa dışı yollarla girmesidir. Yasal olarak girmesine karşın süresi içerisinde girdiği ülkeyi terk etmeyerek, o ülkede yaşamaya veya çalışmaya devam etmesi olarak tanımlanmaktadır (Deniz, 2014:177).
- 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin 1. maddesine göre *mülteci*: "1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti ve siyasi görüşleri sebebiyle, zulüm korkusundan dolayı vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan, bu ülkenin korumasından haklı sebeplerle yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen" kişi olarak tanımlanmaktadır (Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin 1951 Sözleşmesi, 1961:2).²
- *Sığınmacı*: bir ülkeye mülteci olarak kabul edilmek isteyen ve mülteci olmak için başvurusunun sonucunu bekleyen kişilere denmektedir. Olumsuz bir karar çıkması durumunda söz konusu kişilerin ülkeyi terk etmeleri gerekmektedir. Eğer farklı sebeplerden dolayı kendilerine ülkede kalma izni verilmemişse ülkede düzensiz bir durumda bulunan herhangi bir yabancı gibi sınır dışı edilebilir (Göç Terimleri Sözlüğü, 2009:49).
- *Geçici koruma*: ülkesinden ayrılmak zorunda kalan, ülkesine geri dönemeyen, acil ve geçici korunacak bir ülke bulmak amacıyla kitlesel şekilde göç eden yabancılara tanınan bir koruma türüdür. Bu tür korumanın amacı, bu yabancılara geri gönderilmemesi şartıyla acilen güvenli bir bölgeye yerleştirmekle beraber temel insan haklarının güvence altına almaktır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, GİGM, 2013:20).

Tablo 1'de International Migration Report 2017'ye göre 2000'den 2017 yılına kadar dünyada uluslararası göçmen sayısının ne kadar arttığı görülmektedir (International Migration Report 2017, 2017:4).

Tablo 1. 2000-2017 Yıllar Arasında Uluslararası Göçmen Sayısı (milyon)

Yıllar	2000	2005	2010	2015	2017
Sayı	173	191	220	248	258

²Avrupa'da meydana gelen İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında dünyanın farklı yerlerinde çıkan savaşlar mültecilerin sayısında ciddi bir artışa neden olmuştur. Bu sorunu çözmek amacıyla 1951'de Cenevre sözleşmesi imzalandı. Cenevre Sözleşmesi 1 Ocak 1951'den önce Avrupa'da meydana gelen olaylar nedeniyle ülkesini terk eden mülteciler ile ilgiliydi. Bu sözleşmede Avrupa dışında olan mülteciler sözleşme kapsamına alınmamıştır. Dolayısıyla 1967'de Cenevre Sözleşmesi'ne Ek Protokol kabul edilmiştir. Buna göre "1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda" ve "söz konusu olaylar sonucunda" ifadeleri sözleşmeden çıkarılmıştır. Türkiye bu protokolü kabul etmiştir, fakat 1951 Sözleşmesinde yer alan coğrafi kısıtlamayı kaldırmamış, günümüzde de yürürlüktedir (Barkın, 2014:334-351).

Öte yandan düzenli göçmenlerle beraber düzensiz göçmelerin giderek sayılarında bir artış olduğu görülmektedir. Düzensiz göçmenler, Türkiye’yi daha çok jeopolitik konumu veya ekonomik gücü gibi nedenlerle uğrak yeri olarak kullanmaktadır. Türkiye’nin Avrupa ve Asya kıtaları arasında bir geçiş noktası olması, Avrupa’nın ise ortalama gelir seviyesinin bir çok ülkeden daha fazla olması gibi nedenlerle başta Ortadoğu, Afrika ve Asya’da yaşayan insanların ilgisini çekmektedir. Yabancıların bu ülkeye kalıcı ya da geçici olarak girmesine neden olmaktadır. Tablo 2’de Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün verilerine göre (GİGM, 2018) son yıllarda yakalanan düzensiz göçmenlerin sayısı görülmektedir.

Tablo 2. 2010-2018 Yıllar Arasında Türkiye’de Yakalanan Düzensiz Göçmen Sayısı

Yıllar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018 ³
Sayı	32.667	44.415	47.510	39.890	58.647	146.485	174.446	175.752	13.565

Görüldüğü üzere Türkiye’ye yasadışı yollarla giren yabancıların sayısı 2010-2018 yıllar arasında yaklaşık 5 kat artış göstermiştir. Fakat bu kişiler farklı yolları ve rotaları kullanarak göç etmeye çalışmaktadır. AB ülkelerine gitmeyi hedefleyen düzensiz göçmenler en çok Akdenizi ve Ege denizi kullanarak hedeflerine ulaşmaya çalışmıştır.

Nitekim Türkiye üzerinden Avrupa Birliği (AB) ülkelerine yasadışı yollarla giren kişilerin önlenmesi için Türkiye ile AB arasında 16 Aralık 2013 tarihinde Geri Kabul Anlaşması (GKA) imzalanmıştır. Bu ikili anlaşma 1 Ocak 2014 tarihinden itibaren yürürlüğe koyulmaya başlanmıştır. Anlaşma başladıktan üç yıl sonra Avrupa’ya Türkiye üzerinden kaçak giren göçmenlerin kabulüne 1 Ekim 2017 tarihinden itibaren başlanacaktır. AB ülkelerinde 2015 yılının ortalarından itibaren düzensiz göçmenlerin artmasıyla birlikte, Türkiye ile bu tarih içindeğişikliğe gidilmesi üzerine anlaşılmıştır. Yapılan ikili anlaşmaya göre Türk vatandaşlarına AB’de vize serbestliği verilirken bu düzensiz göçmenlerin de Türkiye’ye kabulüne yönelik karar verilmiştir. Türkiye üzerinden Yunanistan’a oradan Avrupa’ya geçiş yapan düzensiz göçmenleri Türkiye geri kabul ederken, AB Türk vatandaşlarına verilen vize serbestliğini uygulamamaktadır.

Düzensiz göçmenlerin yakalanması durumunda ise adli işlemleri bitirildikten sonra önceden belirlenen Geri Gönderme Merkezlerinde (GGM) barındırılması, sonra ise gerekli işlemlerin tamamlanmasının ardından sınır dışı edilmesi tabiidir (İçişleri Bakanlığı Özel Kalem Müdürlüğü, 2010).

Sözü edilen düzensiz göçmenlerin geçici de olsa birtakım ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu ihtiyaçların başında; barınma, beslenme, sağlık ve özellikle eğitim gelmektedir. Zira eğitim, özellikle de dil eğitimi göç eden kişilerin buldukları yerlerde topluma kolayca ayak uydurmalarında anahtar rol oynar ve yaşamlarını iyi bir şekilde sürdürmelerine de yardımcı olur. Bu türden göçmenlerin, dil olmaksızın herhangi bir yerde yaşamaları ve buldukları

³ GİGM tarafından 30.01.2018 tarihinde belirlenen sayıdır.

toplumla anlaşmaları mümkün değildir. Bu doğrultuda düzensiz göçmenlerin sayısının artış göstermesi, onlara yönelik standart bir Türkçe öğretiminin dışında özel amaçlı bir Türkçe öğretimini de zorunlu kılmaktadır.

Yabancılara Türkçe Öğretimi, eski tarihlere dayanmış olmakla birlikte asıl ivmeyi 20. yüzyılın sonuna doğru kazanmaya başlamıştır. Türkiye'nin siyasi ve ekonomik açıdan bulunduğu bölgede cazibe merkezi haline gelmesi, Türkçenin yabancılar tarafından öğrenilmek istenilen bir dil olmasına neden olmuştur. Nitekim, buna dayalı olarak Türkçe öğrenmek isteyen yabancı öğrencilerin sayısında da giderek artış olduğu görülmektedir. Tablo 3'te Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) istatistiklerine göre (URL2)2013 yılından 2017 yılına kadar yabancı uyruklu öğrencilerin sayısı verilmiştir.

Tablo 3. Yıllara Göre Yabancı Öğrenci Sayısı

Eğitim-öğretim yılı	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017
Öğrencilerin sayısı	48.169	72.020	87.717	107.947

Yabancılara Türkçe öğretimi çağın koşullarına uygun bir şekilde yapılmasına rağmen birtakım sorunlara da rastlanılmaktadır. Bu sorunların başında:

- Materyal yetersizliği,
- Eğitimcilerle ilgili sorunlar,
- Yeterince ve çağa uygun araç-gereçlerin olmaması,
- Öğretim programının olmaması,

gelmektedir. Bütün bu sorunlara rağmen yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi giderek daha da ön plana çıkmakta, buna bağlı olarak sadece öğrenciler için değil her yaş ve her meslek grubu için öğrenilmeyi istenen bir dil haline gelmektedir.

Düzensiz göçmenlere Türkçe öğretimi ile ilgili akademik düzeyde herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu durum, çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Çalışmada cevabı aranan temel soru düzensiz göçmenlere verilecek dil eğitiminin içerik ve biçiminin nasıl olması gerektiğidir.

3. YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Deseni

Çalışma nitel bir araştırmadır. Betimsel nitelikli bu çalışmada “*fenomenolojik araştırma*” olarak adlandırılan bir yöntem benimsenmiştir. Bireylerin yaşadıkları evren içinde karşılaştıkları fenomenle ilgili olarak ne algıladıkları, ne anladıkları ve deneyimlerinin neler olduğu ile ilgilenen bir yöntemdir. Bu tür araştırmalarda kişilerin herhangi bir fenomenle ilgili tanımlamaların doğru olup olmaması söz konusu değildir. Bu yöntemin temel amacı, kişilerin

araştırma yapılacak olan fenomenle (öğrenme ve öğretme gibi) ilgili olarak elde edilen verilerin kategorilere ayrılarak, konuyla ilgili bireylerin ne düşündüklerini ortaya koymaktır (Koballa, Graber, Coleman & Kemp, 2000, akt. Çekmez, Yıldız, Bütüner, 2012:81).

3.2 Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış 9 sorulu bir sormacadan yararlanılmış ve veri toplama yöntemi olarak “*fenomenolojik görüşme*” kullanılmıştır. Fenomenolojik görüşmede, katılımcının araştırma konusu ile ilgili olay ya da olayları nasıl algıladığı, kavramlaştırdığı ve değerlendirdiğini ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır (Özdemir, 2010:328). Diğer bir deyişle fenomenolojik görüşmede araştırmacı, kişilerin dış gerçekliğe nasıl anlam yüklediklerini anlamaya çalışmaktadır (Greasley ve Ashworth, 2007, akt. Özdemir, 2010:328).

Araştırmanın evreni Sakarya Üniversitesi’nde yabancılara Türkçe öğretiminde öğretim görevi yapan tüm okutmanlar ve idarecilerdir. Araştırmanın örneklemini ise Sakarya Üniversitesi’ne bağlı olan TÖMER dil merkezinde öğretim görevi yapan üç okutman ve iki idarecidir. Bu çerçevede, çalışmanın amacına ulaşması için araştırmanın örneklemini oluşturan katılımcılara “Fenomenolojik görüşme” yönteminden yararlanılarak sorular yöneltilmiştir. Katılımcılardan ses kaydı yapılmasına dair izin alınıp K1, K2...K5 biçiminde kodlandırmaya yer verilmiştir. K2 ve K5 kodlarıyla kodlandırılan katılımcılar TÖMER’de yönetici olarak, K1, K3 ve K4 kodla kodlandırılan katılımcılar ise aynı kurumda dil eğitimi vermektedirler.

3.3 Verilerin Analizi

Tüm veriler toplandıktan sonra verilerin analizinde fenomenolojik analiz kullanılmıştır. Fenomenolojik analizde araştırma yapan kişi, katılımcıların konuyla ilgili görüşlerine dayanarak onların duygu ve düşüncelerini anlamaya ve yorumlamaya çalışmaktadır (Smith ve Eatough, 2007, akt. Özdemir, 2010:334).

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, düzensiz göçmenlere dil öğretimiyle ilgili Sakarya Üniversitesi TÖMER dil merkezinde görev yapan okutmanlar ve idarecilerin görüşlerine yer verilmiştir.

4.1 Türkçe Öğretimi

Tablo 4. Okutmanların Düzensiz Göçmenlere Türkçenin Nasıl Öğretilmesi Gerektiği İle İlgili Görüşleri

Tema	Katılımcı	Katılımcı görüşü
------	-----------	------------------

Türkçe Öğretimi	K3	Düzensiz göçmenlere, Türkçe daha onların işine yarar bir şekilde, onların dilsel ihtiyaçlarına yönelik, günlük Türkçe dediğimiz şekilde öğretilmesi gerekiyor. Bununla beraber faydacı bir şekilde, pratik olarak öğretilbilir.
	K1	Aslında bu diğer düzenli yollarla girenlerden bir farklı olmaması lazım, aynı sistem uygulanabilir. Eğitim-öğretim ilke ve yöntemleri farklı olmaması gerekir, aynı yöntemlerle öğretilbilir.
Türkçe Öğretimi		Bu kitleye daha çok günlük Türkçeye yönelik bir dil öğretim yapılabilir, eğer istekleri varsa.
	K2	
	K5	Düzensiz göçmenler yasa dışı yollarla ya da kısa süreli vizelerle geldikleri ve kaçak olarak çalıştıkları için kayda geçirilemiyor. Kayda geçtiği anda sınır dışı edilme tehlikesiyle karşı karşıyalar. Bu açıdan bir kurum çatısı altında değil ama uzaktan eğitim yoluyla ve kimliklerini gizlemeleri kaydıyla Türkçe öğrenmeleri mümkün.

Düzensiz göçmenlere Türkçenin nasıl öğretilmesi gerektiğine dair okutmanların görüşlerinden hareket edilerek şu sonuçlara varılması mümkündür:

Düzensiz göçmenlerin Türkçe öğretiminde, katılımcılardan K2, ve K3 bu hedef kitlenin işlerine yarayacak, onların günlük ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde bir dil eğitiminin verilmesinin gerekliliğine değinerek buna bağlı olarak hedef kitleye yönelik bir dil öğretim programı hazırlanmasının önemi üzerinde durmuşlardır. Bu kapsamda, düzensiz göçmenlerin dil ihtiyaçlarını dikkate alan bir program onların günlük hayata bağlanma niteliğinde olup bundan dolayı dil öğretim sürecini doğrudan etkileyecektir. K1, yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ilke ve yöntemlerle ilgili bu hedef kitleye uygun bir öğretim yapılacağı görüşünü savunmuştur. Oysaki, düzensiz göçmenlerin ve düzenli yollardan giren kişilerin dilsel ihtiyaçları aynı olmadığı için bu hedef kitleye, yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ilke ve yöntemlerle, uygun bir öğretim yapılması mümkün değildir. Ayrıca, düzensiz göçmenlerin düzenli yollardan giren diğer öğrenciler gibi belirli ya da belirsiz sebeplerden dolayı Türkçe öğretimi için C1 seviyesine ulaşabilecek kadar bir zamanları olmayabilir. Dolayısıyla K1'in vermiş olduğu cevapta, bu alanda çalışan öğreticilerin hedef kitleyi tanımamasının ve hedef kitlenin ihtiyaçlarını bilmemesinin etkisi ile açıklanabilir.

Bu konuyla ilgili K5, düzensiz göçmenlerin herhangi bir yere kaçak yollarla girdikleri için kayıt altına alınamayacağını belirterek kayıt altına alınması durumunda sınır dışı edilebileceğini dolayısıyla da eğitim merkezinde değil, uzaktan eğitim yoluyla öğretim alabileceklerini vurgulamıştır. K2, söz konusu hedef kitlenin dil öğretimi ile ilgili herhangi bir çalışmanın gözlenmediğini belirtmiştir: *“Özellikle, Arapça öğrenenlerle ilgili işte 2011 yılında Fatma Bölükbaş'ın yaptığı bir çalışmayı hatırlıyorum, onun haricinde de çok fazla hani birkaç tane Arapça öğrenenlerle ilgili özellikle Suriye'den siyasi sıkıntılardan, iç savaştan dolayı yaşanan durumlardan ötürü gelen mülteciler sebebiyle yapılan çalışmalar evet var ama henüz bir programa*

dönük ya da bir yöntem salık verecek yani yöntem önerecek şekilde bir çalışma ne yazık ki şuan için yoktur. Düzensiz göçmen oluşturan kitleye yönelik herhangi bir çalışma yok, ben öyle bir şey görmedim”.

Katılımcıların vermiş oldukları cevaplardan hareketle düzensiz göçmenlerin dil öğretimine yönelik herhangi bir çalışmanın olmaması, onların dil öğretiminde kullanılacak ilkelerin belirlenmemesi, öğretime ilişkin metod veya yöntemlerin ortaya konmamış olması düzensiz göçmenlere yeterince önem verilmediğini ortaya koymaktadır.

4.2 Temel İhtiyaçları

Tablo 5. Düzensiz Göçmenlerin Temel İhtiyaçlarını Karşılatabilmeleri Açısından Nasıl Bir Dil Öğretimi Yapılması Gerektiğine Dair Okutmanların Görüşleri

Tema	Katılımcı	Katılımcı görüşü
Temel İhtiyaçları	K1	Eğer hızlı bir şekilde, hızlı bir sürede Türkçe öğrenmeleri gerekiyorsa online, elektronik materyaller bu konuda bir an önce hızlı bir şekilde hazırlanmalıdır.
	K2	Onların işte aslında normal diğer öğrencilerde olduğu gibi, temel seviyedeki Türkçe hani sözcük bilgisi akabinde genel onların yaşamlarıyla ilgili olarak problemlerin çözebilecekleri, devlet kurumlarıyla ilgili kalıp ifadelerin öğretilmesi gibi şeyler yapılabilir.
	K4	Günlük ihtiyaçlarını karşılayabilecek alışverişi nasıl yapabilirler? Bir hastane kayıtlarını nasıl yapabilirler? Nasıl randevu alabilirler? Bu tarz problemlerini çözmeye yönelik ve bu asgari olandaki işte konuşma ve yazma ihtiyaçlarını giderebilecek bir program hazırlanmalı.
	K5	Düzensiz göçmenlerin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için bize göre en az B1 düzeyinde Türkçe yeterliliğe sahip olmaları beklenmelidir. Ancak genellikle A1 ve A2 düzeyinde kurslarla yetinilmektedir.

Düzensiz göçmenlerin nasıl bir dil öğretimine ihtiyaç duyduğu ile ilgili soruya K1, hedef kitleye etkili bir dil öğretimi için elektronik materyallerin hızlı bir şekilde hazırlanmasının gerektiği görüşünü öne sürmüştür. Elektronik materyaller duyu organlarına hitap ettiği için herhangi bir yabancı dil öğretiminde vazgeçilmez bir unsurdur. Böylece, elektronik materyaller kullanılarak dil öğretiminin verimliliğiyle beraber öğrencilerin dil öğrenme istekleri de yükselecektir. Ayrıca K1, düzensiz göçmenlerin temel ihtiyaçlarını görebilmeleri için onların günlük ihtiyaçlarını karşılayabilecek kelimeler, kalıp ifadeler ile videolar hazırlanması gerektiğini ifade etmiştir: “Günlük ihtiyaçlarına markette ne yapacak, işte pasaport vs. gibi işlemlerde, ikamet işlemlerinde ne yapacak bunları kalıp şeklinde öğrenebilmesi için videolar hazırlanabilir”.

K2 ve K4, bu hedef kitlenin hızlı bir şekilde Türkçe öğrenmeleri için temel seviyede, kalıp ifadelerin ve günlük hayatta karşılaştıkları sözcüklerin öğretilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca K2, devlet kurumlarında kullanabilecekleri sözcüklerin de faydalı olacağı görüşünü ileri sürmüştür. K3 ise bu konuda düzensiz göçmenlere yönelik yapılacak çalışmanın küçük gruplar halinde olmasının ve bu alanda eğitim almış okutmanlarca bu sürecin yürütülmesinin önemini vurguladı: “*Kesinlikle küçük gruplar halinde ve işi iyi bilen, sağlam okutmanlar önceliğinde öğretilebilir*”. Bundan dolayı bu hedef kitleye verilecek derslerde öğretim yapan okutmanların alanlarında donanımlı olmaları gereklidir. Bununla beraber okutmanlar, görevlerini severek ve sevdirek yerine getirmelidir.

K5, düzensiz göçmenlerin dil ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için en az B1 seviyesinde olmaları gerektiğini belirtmiştir. K5’in görüşünden hareketle TÖMER’de yer alan öğrencilerin, B1 düzeyini tamamlamaları için en az 21 hafta yaklaşık 5 ay boyunca eğitime devam etmeleri ve bununla beraber de her iş gününde TÖMER’de olmaları gerekmektedir. Günlük ders alınan kursta ise bir seviyeyi tamamlamak için 3 aylık eğitim süreci bulunmaktadır. Oysa ki, AOÖÇ’e göre B1 düzeyinde dil bilmek, herhangi bir yabancıya o dilin konuşulduğu ülkeye gidip seyahat edebilmesi ve o ülkede karşılaştığı birtakım zorluklarla baş edebilmesi için gerekli olan dil seviyesidir (Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi, AOÖÇ, 2013:31). Fakat düzensiz göçmenlerin herhangi bir yerde ne kadar kalacağı belli olmamakta olup, 20 gün kaldığı gibi 5-6 ay da kalabilmektedir. Nitekim D5, bir sonraki bulguda buna ilişkin bir programın mevcutta olmadığını belirtmiştir. Ayrıca bu kitlenin geliş amacı belli bir süre zarfında çalışmak, para kazanmak vb. olduğu için belli bir program uygulanması işini daha da zorlaştırmaktadır. Bu doğrultuda D5’in verdiği cevap uygun görülmemekte, bu kitleye yönelik acil bir şekilde dil öğretim programı hazırlanması gerekmektedir.

Tablo 5 incelendiğinde, katılımcıların vermiş oldukları cevaplardan yola çıkarak düzensiz göçmenlere hazırlanacak programonların günlük hayattakullanılan dilsel ifadelerle yönelik bir dil öğretimi yapılması öngörülmektedir.

4.3 Program Geliştirme ve Materyal

Tablo 6. Katılımcıların Buna İlişkin Geliştirilmiş Program ve Materyallerin Olup Olmaması İle İlgili Görüşleri

Tema	Katılımcı	Katılımcı görüşü
Program Geliştirme ve Materyal	K3	Ben bilmiyorum, çözümler var ama geçici çözümler. Geçici çözümler de dediğim gibi zamanla geçirmek için, zamanı kurtarabilmek için ama iyi çözüm, net bir çözüm maalesef yok.
	K4	Yani benim haberdar olduğum bir program yok.
	K5	Tabii ki bu kitlenin bir programa tabii tutulmaları gerekiyor.
	K3	Düzensiz göçmenlere yönelik bir program maalesef yok
	K5	Düzensiz göçmenler için özel olarak yapılmış materyaller yok.

Maalesef, özel bir materyale rastlamadım.

Okutmanlara, düzensiz göçmenlerin dil öğretimine yönelik geliştirilmiş öğretim programının ve materyalin olup olmadığını sorduğumuzda buna ilişkin herhangi bir programın ve materyalin olmadığını ifade etmişlerdir. K4, bu hedef kitlenin Türkçe öğretimine yönelik bir programın ortaya koyulmasını ve bu programın da düzensiz göçmenlerin temel ihtiyaçları doğrultusunda planlanması gerektiğine dair görüşünü dile getirmiştir: *“Daha çok günlük ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir program olmalı, yani sonuçta bir akademik eğitim için burda değil”*.

Tablo 6’ya bakıldığında düzensiz göçmenlerin Türkçe öğretimine yönelik herhangi bir geliştirilmiş dil öğretim programının olmaması ve bundan dolayı basılı veya görsel materyalin de olmaması günümüzde sayıları giderek artan düzensiz göçmenlere yönelik bir dil programı geliştirilmesi ve materyalin tasarlanması gerektiğini ortaya koyar. Bu hedef kitlenin Türkçe öğretimine yönelik dil öğretim programının hazırlanması durumunda, bu kişilerin ihtiyaçlarının dikkate alınması esastır.

4.4 Mevcut Programın ve Materyallerin Uygunluğu

Tablo 7. Katılımcıların Düzensiz Göçmenlere Dil Öğretiminde Mevcutta Var Olan Program ve Materyallerin Yeterliliği İle İlgili Görüşleri

Tema	Katılımcı	Katılımcı görüşü
	K1	Amacımız burda hızlı bir şekilde adapte etmek mi? Yapılamaz. Bizim şimdi uyguladığımız sistem burada kalıcı olacak, buraya tamamen entegre olacak dört yıl en azından burda okuyacak ya da hayatını burda devam ettirecek, Afganistanlılar veya Iraklılarla ilgili.
Mevcut	K3	Mevcut sistemle, mevcut programla bence sistem uygun değil, kesinlikle uygun değil.
Programın ve Materyallerin Uygunluğu	K4	Yapılabileceğini düşünüyorum, evet yani üzerinde çalışılırsa materyalleri tasarlandığı takdirde ihtiyaçları doğru tespit edildiği takdirde dil ihtiyaçlarına yönelik bir program ve materyal tasarlanır diye düşünüyorum.
	K5	Mevcut programı yeniden gözden geçirerek düzensiz göçmenlerin ihtiyaçlarına uygun bir program hazırlanabilir.
	K1	Yani özellikle şuan kullandığımız <i>“İstanbul”</i> kitaptan bu hedef kitle ile ilgili hiç birşey yapılamaz. Materyaller uygun değildir.

K3	Yapılabilir, eğer program düzenli yapılırsa onların işte analizleri güzel, düzgün bir şekilde yapılırsa tabiki yapılabilir, yapılmaz diye bir şey yok.
----	--

K1 ve K3, mevcut programla düzensiz göçmenlere uygun bir eğitim yapılamayacağına dair düşüncelerini belirtmişlerdir. Ayrıca K1, hızlı bir şekilde dil eğitimi almak isteyenler için mevcuttaki programın elverişli olmadığını belirterek, TÖMER'deki mevcut programın uygulanması için bu kişinin kalıcı olmasının yanı sıra akademik düzeyde eğitimi de devam edecek kişiler için uygun olduğu görüşünü savunmuştur. K4 ile K5, bu hedef kitleye verilecek dil eğitiminin mevcuttaki programın düzeltilmesi ile mümkün olabileceğini dile getirmişlerdir. Ayrıca K4 ve K5, düzensiz göçmenlerin dilsel ihtiyaçlarını ön plana çıkartmışlardır. Nitekim, herhangi bir program hazırlanmasında dikkat edilmesi gereken bu program uygulanacak kişilerin başka bir deyişle düzensiz göçmenlerin dilsel ihtiyaçlarıdır.

Mevcut materyallerle düzensiz göçmenlere uygun bir öğretim yapılabileceği ile ilişkin okutmanlara sorduğumuzda okutmanların bir kısmı (K1, K2), mevcut materyallerin düzensiz göçmenlere verilecek temel dil eğitimi için kesinlikle yeterli olmayacağı görüşünü öne sürmüştür. Okutmanların bir diğer kısmı (K3, K4) ise mevcut materyallerin yeterli olduğu görüşündedir. K5, bu konudaki fikirlerini şöyle ifade etmiştir: *“Mevcut materyaller ‘hayatta kalma Türkçesi’ diyebileceğimiz kalıp ifadelerle sınırlı. Bunu en azından B1 düzeyine kadar uygun materyallerle desteklemeli. Materyaller sesli ve görüntülü olmalı”*. Bu kişilere verilecek dil eğitiminde kullanılacak materyallerin daha etkili olabilmesi için birden fazla duyu organına hitap etmesi gerekir.

Tablo 7 incelendiğinde okutmanların çoğu mevcut programın bu kişilerin dil öğretimi için uygun olmadığını belirterek yeni bir programın hazırlanması gerektiğine dair görüşlerini öne sürmüşlerdir. Mevcut materyallerin de düzensiz göçmenlere verilecek Türkçe öğretiminde uygun olmayacaktır çünkü mevcut materyallerin hitap ettiği kitle ile hazırlanacak yeni materyallerin hitap ettiği kitlenin dilsel ihtiyaçları birbirinden farklıdır. Buna göre düzensiz göçmenlerin dil öğretimine yönelik yeni program hazırlanması ve buna uygun materyaller geliştirilmesi gerekmektedir.

4.5 Öğretmen Yeterliliği

Tablo 8. Düzensiz Göçmenlerin Dil Öğretimi İle İlgili Yetkin Öğretmenin Olup Olmaması İle İlgili Okutmanların Görüşleri

Tema	Katılımcı	Katılımcı görüşü
------	-----------	------------------

Öğretmen Yeterliliği	K1	Yok, benim böyle bir eğitimim yok. Bu konuyla ilgili verilen bir eğitim de yok bildiğim kadarıyla, doğrudan bu konuyla ilgili.
	K2	Yok, ne yazık ki böyle bir eğitim verilmedi bize.
	K3	Yok, böyle bir eğitim ben hiç bugüne kadar almadım ve böyle bir eğitim duymadım yani açıkçası.
	K4	Hayır, benim yani bununla ilgili daha önce çalışmam yok. Ama yabancılara Türkçe öğrettiğim için uygun hedef kitlenin ihtiyaçlarına göre materyaller tasarlanırsa, yani onların ihtiyaçlarına yönelik plan çıkarıldığı takdirde bu işte tecrübesi olan bir hocanın bu işi rahatlıkla altından kalkabileceğini düşünüyorum.
	K5	TÖMER ve dil merkezlerinde görev almış ya da sertifika programlarına katılmış, staj görmüş herhangi bir öğreticinin düzensiz göçmenlere eğitim vermesi mümkün. Böyle bir deneyimim oldu.

Bu hedef kitleye uygun eğitim almış öğretmenlerin bulunup bulunmadığını ve böyle bir eğitimin olup olmadığını sorduğumuzda, okutmanların bir kısmı (K1, K2, K3) buna yönelik herhangi bir eğitimin olmadığını ve bundan dolayı düzensiz göçmenlere uygun eğitim almış öğretmenlerin bulunmadığını söylemiştir. K4 ve K5, TÖMER dil merkezlerinde görev almış ve sertifika programlarına katılmış olan öğretmenlerin bu hedef kitleye yönelik dil eğitimi vermesinin mümkün olabileceği görüşünü savunmuşlardır.

Bu hedef kitleye yönelik herhangi bir eğitimin olmaması ve bu eğitimi almış öğretmenlerin bulunmaması düzensiz göçmenlere yönelik ciddi bir çalışmanın yapılmadığını ortaya koymaktadır.

4.6 İçeriğin Oluşturulması

Tablo 9. Düzensiz Göçmenlerin Dil Öğretimine Yönelik Hazırlanacak Olası Bir Programın İçeriğiyle İlgili Okutmanların Görüşleri

Tema	Katılımcı	Katılımcı görüşü
İçeriğin Oluşturulması	K1	Grammer temelli değil, doğrudan ne işe yarayacak. Bu İngilizce öğrenenlerin sıklıkta başvurduğu iş İngilizcesi ya da işte eğitim İngilizcesi bunun dışında da iş İngilizcesi, turizm İngilizcesi gibi kavramlar aslında uyarlanabilir.
	K2	Öncelikli olarak onların ihtiyaçları, ilk etaptaki sorunlarıyla ilgili bir çalışmanın olması lazım. Ondan sonra diğer hani genel olarak dil öğretim ihtiyaçlarına yönelik çalışmalar yapılabilir, ihtiyaç analizinin yapılması gerekiyor bu bağlamda.
	K3	Onların günlük hayatta kullanabilecekleri ve günlük hayatta daha işlevsel işlerine yarayacak şeyler olmalı. Bu konuda daha çok bu hedef kitlenin ihtiyaçları ön plana çıkmalı. Onların nasıl bir dil ihtiyaçları vardır. Burda ne kadar süre kalacaklar bu da önemli bir husustur.

K4	Daha çok ihtiyaçlardan yola çıkılarak yapılmalı. Onların İhtiyaçları tespit edildiği takdirde daha kolay olacaktır.
K5	Ankara Üniversitesi TÖMER'in mevcut programı da dikkate alınarak ancak düzensiz göçmenlerin ihtiyaç analizi de çıkarılarak bir program hazırlanabilir.

Düzensiz göçmenlere yönelik dil öğretim programı hazırlandığında bu programın içeriğinin nasıl olması gerektiğine ilişkin sorulara okutmanların 3'ü, (K2, K3, K4)onların günlük hayatta sık karşılaşılabileceği durumlara göre dil ihtiyaçlarının tespit edilerek, öğretim program içeriğinin hazırlanması gerekliliğini ifade etmişlerdir. Ayrıca K2, hedef kitlenin dilsel ihtiyaçlarını belirtmek için onlara yönelik dil ihtiyaç analizinin yapılması gerektiği görüşünü dile getirmiştir. K1 ise gramerin dışında bir yöntem izlenilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu durumda, bu kişiler istenen bir dil öğretimi elde edebilmeleri için kalıp ifadelerle oluşturulan metinlerin, diyalog şeklinde verilmeleri onların dil öğretimine yardımcı olacaktır.K5, Ankara TÖMER'in mevcut programını yeniden gözden geçirip buna artı olarak da düzensiz göçmenlerin dilsel ihtiyaçları tespit edilerek bir programın hazırlanabileceği görüşünü öne sürmüştür.

Nitekim,düzensiz göçmenlerin dil öğretimine yönelik hazırlanacak program içeriği gramerden ziyade hedef kitlenin yaşamsal faaliyetlerini sürdürürken kullanabilecekleri, onların işlerine yarayabilecek nitelikte olmalıdır. Bununla beraber içeriği oluşturan metinler kolay öğrenilebilir düzeyde olmalı, daha çok yaşayarak-yaşatarak uygulamaların üzerinde durulmalıdır. Böylece hazırlanan program içeriği, bu hedef kitlenin dil öğretimini doğrudan etkileyecektir.

4.7 Konu Başlıkları

Tablo 10. Düzensiz Göçmenlerin Dil Öğretimine Yönelik İstenen 10 Konu Başlığı İle İlgili Okutmanların Görüşleri

Tema	Katılımcı	Katılımcı görüşü
Konu Başlıkları	K1	Alışveriş, bunun dışında ev arayacaklar işte emlakla ilgili, kiralık, satılık, pazarlık mesela, ulaşım ile ilgili nasıl gidebilirim.
	K2	Resmi yazışmalar, hani Göç İdaresi özellikle bu bağlamda oradaki yazışmalarla ilgili kurallar olabilir; sağlık problemleri ile alakalı olarak hastane durumları yapacağı çalışmalar olabilir; barınma ihtiyaçları ile ilgili olarak hani bir ev nasıl kiralanır, bir otelde nasıl kalınır gibi çalışmalarla ilgili, beslenme ile ilgili olarak herhangi bir market alışverişi ihtiyacının nasıl bitirileceği ile ilgili çalışmalar yapılabilir, yani ilk başta hani on diyemem ama ilk beş olarak bunlar aklıma geliyor.
	K3	Zaman olarak şimdiki zaman, zaten normal şartlarda da şimdiki zaman A1 düzeyinde verilebiliyor, bir istediğini dile getirilmesi için -mak istemek, -mak istemekle beraber ekler kullanması lazım ve burda da devreye hal ekleri giriyor, yönelme eki, belirtme eki, bulunma eki ve uzaklaşma eki. Soru eklerini de alabiliriz Kim? Ne? Mi? Sayılar ve saatler.
	K4	Önce kendini tanıtmakla tabi her şeyden önemlisi bununla başlamalı. Sonrasında mesela ulaşım amaçlı işte sağlık hizmetlerini nasıl alabileceğine yönelik, alışveriş diyalogları, herhangi bir resmi kuruluşla iletişime geçebileceğinde asgari da olsa kullanabileceği bir dil nasıl bir dil kullanması gerektiği bunlarla ilgili mesela en asgari dilekçe nasıl yazabileceğine dair bir şey yapılabilir. Hastalığımı anlatabilecek oranda kelimeye sahip olabilmesi.
	K5	Çalıştığı işyerinde iletişim kurma, ulaşım, resmi kurumlarla iletişim, sağlık ile ilgili diyaloglar, komşularla iletişim, alışveriş ihtiyaçlarını karşılamak için iletişim

Okutmanlardan düzensiz göçmenlere yönelik, bir kitaba ve programa ilişkin on konu başlığı söylemeleri istendi. Bu konu başlıklarının şu şekilde sıralanması mümkündür:

- Alışveriş diyalogları hemen hemen her katılımcıda,
- Ulaşım ve sağlık hizmetleriyle ilgili diyaloglar 5 katılımcının 3'ünde,
- Barınma ihtiyaçlarıyla ilgili "*emlak işlemleri: kiralık, satılık, pazarlık, konaklama, otel işlemleri gibi*" diyaloglar 5 katılımcının 2'sinde,

yer almaktadır. Bunun haricinde bazı katılımcılar resmi yazışmalar, saatler, sayılar, çalıştığı işyerinde ve komşularla iletişim kurma, kendini tanıtmak gibi dilsel bazı ifadeler yer vermekte olup, bazı okutmanlar ise birtakım dilbilgisel ifadeler de belirtmişlerdir:

- Şimdiki zaman, -mak istemek, hal, yönelme, belirtme, bulunma, uzaklaşma ve soru ekleri yer almaktadır

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Düzensiz göçmenler dünyanın dört bir tarafına farklı sebeplerden dolayı göç etmek zorunda kalan insanlardır. Özellikle Türkiye gibi ülkeler jeopolitik konumu nedeniyle düzensiz göçmenlerin uğrak noktası olarak bilinmektedir. Bu ülkelerde hedef kitleye yönelik birtakım destekleyici faaliyetler yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyaçların başında ise dil eğitimi gelmektedir. Nitekim çalışmaya katılan 5 okutmanla yapılan görüşmelerde Türkiye’de düzensiz göçmenlerin dil eğitimine yönelik herhangi bir çalışmanın olmadığını göstermektedir. Katılımcıların vermiş olduğu cevaplardan hareketle, düzensiz göçmenlerin günlük ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için dil ihtiyaç analizi yapılarak buna göre bir dil eğitimi verilmesi gerekmektedir. Düzensiz göçmenlerin dil eğitiminde kullanılacak kitaplarda bulunması gereken on konu başlığına ilişkin, deneklerden somut bir yanıt alınamamış olması ve konu başlıklarının beşle sınırlı kalması, öğreticilerin bu hedef kitleye yönelik bilgi birikimlerinin eksik olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışmada elde edilen verilerin analizi ile *alışveriş, ulaşım, sağlık, emlak işlemleri ile ilgili diyalogları ile beraber resmi yazışmalar, saatler, sayılar, çalıştığı işyerinde ve komşularla iletişim kurma, kendini tanıtma gibi dilsel bazı ifadeleri ve şimdiki zaman, -mak istemek, hal, yönelme, belirtme, bulunma, uzaklaşma ve soru ekleri* gibi konu başlıklarını içeren bir ders programı hazırlanması gerektiği ortaya çıkmıştır. Hazırlanan programa paralel düzensiz göçmenlerin dil öğretimine uygun bir materyalin de oluşturulması gerektiğini söylenebilir.

Çalışmanın sonuçlardan hareketle, şu önerilerde bulunabilir;

- Düzensiz göçmenler için konu tespitlerin yapılması,
- İhtiyaç analizinin daha kapsamlı olarak ele alınması,
- Materyal hazırlanması,
- Hedef kitlenin eğitim almaları için ise fiziksel ortamın hazırlanması ön görülmektedir.
- Düzensiz göçmenlere dil öğretecek donanımlı öğretmenlerin yetiştirilmesi, öğretmenlere de bu hedef kitleye verilecek dil öğretimine uygun eğitimde bulunulması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Barkın, E. (2014). 1951 Tarihli Mülteciliğin Önlenmesi Sözleşmesi. *Ankara Barosu Dergisi*. 333-360.

Çekmez, E., Yıldız, C., Bütüner, S.Ö. (2012) Fenomenografik Araştırma Yöntemi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*. 77-102.

Deniz, T. (2014). Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye. *TSA / YIL: 18 S: 1, Nisan s:175-204*.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM). (2013). *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)*. Yayın No: 3, Aralık. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM). (2018). http://www.goc.gov.tr/icerik3/duzensiz-goc_363_378_4710 12.02.2018 tarihinde erişilmiştir.

Göç Terimleri Sözlüğü.(2009). Uluslararası Göç Örgütü (IOM) Yayınları.

İçişleri Bakanlığı Özel Kalem Müdürlüğü. (2010). Yasadışı Göçle Mücadele Genelgesi (Genelge No: 2010/18). Ankara: İçişleri Bakanlığı.

International Migration Report 2017. (2017). *Department of Economic and Social Affairs, United Nations*. New York.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Çeviri Komisyonu. (2013). Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi: Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme.(AOÖÇ), Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.

Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin 1951 Sözleşmesi. (1961). 10898 Sayılı. T.C. Resmi Gazete.

Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1). 323-343.

Sayın, Y., Usanmaz, A., Aslangiri, F. (2016). Uluslararası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 18 (31): 1-13, ISSN: 2147 – 7833.

Ziya, O. (2012). Mülteci-Göçmen Belirsizliğinde İklim Mültecileri. *TBB Dergisi*, Sayı 99, 229-240.

URL1, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a70a4a0e5da07.40517428. 10.04.2017 tarihinde erişilmiştir.

URL2, <https://istatistik.yok.gov.tr>. 15.02.2018 tarihinde erişilmiştir.